

9

**Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle
valtuutettu Sami Muttilaisen ym. valtuustoaloitteesta koskien raitio-
tielinjan 13 pysäkin lisäämistä Vallilanlaaksoon**

Pöydälle 10.12.2024

HEL 2024-012639 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Aloitteessa esitetään, että selvitetäisiin kustannukset ja mahdollisuudet lisätä raitiolinjan 13 reitille pysäkki Nylanderinpuiston ja Velodromin väliselle osuudelle. Aloitteen mukaan raitiovaunupysäkin lisääminen tälle välille lisäisi raitiolinjan houkuttelevuutta, käyttöastetta ja saavutettavuutta.

Pysäkin lisäämistä Vallilanlaakson puistoalueelle on valtuustoaloitteen vuoksi selvitetty eikä sitä pidetä nykyisten tietojen perusteella tarkoituksenmukaisena. Pysäkin myötä raitiolinjan 13 palvelun piiriin tulevien nykyisten asukkaiden määrä olisi hyvin pieni (runsaat 400) verrattuna koko linjan pysäkkien palvelualueella nykytilanteessa asuviin (yli 23 000). Matkustajapotentialiaali nykyisten pysäkkien vaikutusalueella kasvaa entisestään tulevina vuosina, kun asuntorakentaminen Sompasaaressa, Hermanninrannassa ja Kyläsaareissa etenee. Uusi pysäkki ei myöskään toisi linjan piiriin juurikaan työpaikkoja tai sellaisia merkittäviä käyntikohteita, jotka eivät ole houkuttelevan kävelyetäisyyden päässä muilta raitiolinjan 13 pysäkeiltä.

Saavutettavuuden paranemisesta saatavat hyödyt ovat vähäisiä, kun niitä verrataan matka-ajan pidentymisen ja ajoajan hajonnan kasvun aiheuttamiin haittoihin muille matkustajille ja linjan operointiin. Uudelta pysäkiltä tehtäisiin arkipäivisin arviolta vain noin 100 nousua. Matka-ajan pidentyminen vastaavasti vähentäisi raitiolinjalla 13 Vallilanlaakson läpi arkipäivisin kulkevien matkustajien määrää noin tuhannella. Uusi pysäkki vaikuttaisi siten negatiivisesti raitiolinjan 13 houkuttelevuuteen ja käyttöasteeseen. Kätilöopiston alueen uudet asukkaat (~850) lisäävät esitetyn pysäkin käyttäjäpotentiaalia, mutta uusi maankäyttö ei sijoitu tarkastellun pysäkin välittömään läheisyyteen eikä nousijamäärä edelleenkään riittäisi kompensoimaan matka-ajan pidentymisen vuoksi menetettäviä matkustajia. Mikäli tulevaisuudessa maankäyttö houkuttelevan kävelyetäisyyden päässä muuttuu merkittävästi, asiaa tarkastellaan uudestaan.

Pysäkkivälit raitiotielinjalla 13

Sopiva pysäkkien määrä joukkoliikennelinjalla on tasapainoilua alueellisen kattavuuden ja riittävän nopeiden matka-aikojen välillä. Helsingin raitioteiden suunnitteluohjeen mukaan paikallista liikkumista palvelevien raitioteiden keskimääräisen pysäkkivälin tulisi olla 500–600 metriä, jotta kävelymatkat pysäkeille ja linjan sujuva kulku ovat tasapainossa. Siirtymäosuuksilla pysäkkiväli voi olla selvästi em. pidempi. Raitiolinjan 13 tietyillä osuuksilla keskimääräinen pysäkkiväli on jonkin verran ohjeellista vaihteluväliä lyhyempi, esimerkiksi Hermannin rantatiellä noin 450 metriä. Tämä on perusteltua tiheällä, kantakaupunkimaisella kaupunkirakenteella. Vastaavasti Velodromin ja Nylanderinpuiston välillä pysäkkiväli on 1,2 kilometriä, sillä siellä linja ei kulje tiiviissä kaupunkirakenteessa, vaan puistoalueella.

Raitiolinjan 13 rooli joukkoliikennejärjestelmässä

Raitiolinja 13 palvelee monia erilaisia matkoja. Toisaalta se on ympäröivää maankäyttöä tukeva paikallinen palvelu, jonka lyhyehkö pysäkkiväli mahdollistaa lyhyet kävelymatkat ja siten lyhyet matka-ajat paikallisilla matkoilla. 400 metrin linnuntie-etäisyydellä raitiolinjan 13 pysäkeistä asuu nykyään yhteensä noin 23 000 henkilöä. Tulevaisuudessa linjan varrelle esimerkiksi Kyläsaareen, Hermanninrantaan ja Sompsaareen tulee jopa 15 000 asukasta lisää. Tarkastelussa käytetty 400 metrin linnuntie-etäisyys perustuu yleiseurooppalaiseen käsitykseen houkuttelevasta joukkoliikenteen saavutettavuudesta.

Toisaalta raitiolinja 13 on seudullisesti merkittävä runkoyhteys Pasilan ja Kalasataman työpaikka- ja liikealueiden välillä. Linja palvelee matkan varrella useita oppilaitoksia. Tärkeitä joukkoliikenteen solmukohtia matkan varrella ovat Pasilan asema, Kalasataman metroasema ja Velodromi. Tulevaisuudessa myös niin sanottu Hämeentullin alue (nykyinen Nylanderinpuiston pysäkki) korostuu solmukohtana, ja radalla tullaan liikennöimään muun muassa Kruunuvuorenrantaan saakka kulkevaa raitiolinjaa. Radan lähiympäristön asukkaiden lisäksi linjaa 13 käyttävät siis monet työntekijät ja opiskelijat, jotka matkustavat työ- ja opiskelupaikoilleen eri puolilta Helsinkiä ja myös naapurikunnista. Monille linjan käyttäjille raitiotiematka on osa pidempää matkaketjua. Tästä syystä kaikkiin matka-aikaa pidentäviin ratkaisuihin tulee suhtautua varauksella.

Linjan 13 matkustajamäärät ja niiden kehitys

Linjan 13 arkipäivän matkustajamäärä on ollut lokakuussa 2024 noin 9500. Vallilanlaakson osuus Velodromin ja Nylanderinpuiston pysäkkien välillä on kapasiteetin kannalta mitoittava eli kyseisellä välillä raitiovaunujen kyydissä on eniten ihmisiä. Matkustajamäärien arvioidaan

kasvavan sitä mukaa, kun asuntorakentaminen linjan varrella etenee. Myös Kruunusiltojen yhteyden avautuminen lisää Vallilanlaakson läpi matkustavien määrää.

Uuden pysäkin vaikutus raitiolinjan 13 matka-aikaan ja matka-ajan hajontaan

Pysäkkipysähdyksestä johtuva matka-ajan pidentyminen koostuu pysäkkiajasta sekä vaunun hidastukseen ja kiihdytykseen kuluva ajasta. Uusi pysäkkipysähdys Velodromin ja Nylanderinpuiston välillä hidastaisi raitiolinjan 13 matka-aikaa absoluuttisesti arviolta noin ½ minuuttia. Minuutin tarkkuudella laadittavissa yleisöaikatauluissa uuden pysäkin vaikutus matka-aikaan olisi todennäköisesti 1 minuutti. Matka-ajan pidentymistä suurempi haitta olisi matka-ajan hajonnan kasvu, kun osa vaunuista pysähtyisi pysäkillä ja osa ei. Helsingin raitioteiden nykyisillä liikennöintikäytännöillä (pl. pikaraitiolinja 15) kuljettajat eivät pysähdy pysäkillä, mikäli sillä ei ole kyytiin pyrkiviä matkustajia eikä vaunussa ole poistuvia matkustajia. Hajonnan kasvu heikentää liikenteen täsmällisyyttä sekä hankaloittaa samanaikaisesti nopean ja luotettavan matka-ajan saavuttamista.

Uuden pysäkin vaikutukset raitiolinjan 13 houkuttelevuuteen, käyttöasteeseen ja saavutettavuuteen

Joukkoliikennelinjan matka-ajan pidentäminen johtaa siihen, että osa matkustajista siirtyy toiselle reitille tai vaihtaa kokonaan kulkutapaa. Matka-ajan pidentymisen vaikutukset voivat olla osin vaikeasti ennakoitavissa. Yhdenkin minuutin pidennys linjalla 13 tehtävän raitiotiematkan kestossa voi aiheuttaa vaihtoyhteyden katkeamisen esimerkiksi junaan Pasilassa tai linja-autoon Velodromilla, jolloin yksittäisen matkustajan kokema matka-ajan pidennys voikin olla esimerkiksi 10–15 minuuttia.

Jotta uusi pysäkki kasvattaisi raitiolinjan 13 houkuttelevuutta ja käyttöastetta, täytyisi sen myötä saada enemmän uusia matkustajia, kuin lisäpysähdysten aiheuttaman matka-ajan pidentymisen myötä menetetään. Kalasatamasta Pasilaan -hanke on arvioinut vuonna 2021, että matka-ajan pidentyminen uuden pysäkin myötä vähentäisi Vallilanlaakson läpi kulkevia matkustajia noin tuhannella arkipäivässä.

Uusi pysäkki Vallilanlaaksonkulkua- ja Poikkikulkua-nimisten raittien riskien luona toisi raitiolinjan 13 piiriin hieman yli 400 sellaista asukasta, jotka eivät asu minkään nykyisen pysäkin vaikutusalueella. Pysäkin palvelualue on tässä tarkastelussa määritelty ympyränä, jonka keskipiste on pysäkillä ja jonka säde on 400 metriä. Em. asukkaat asuvat pääosin rakennuksissa, jotka sijaitsevat Kumpulankadun kaupunginosassa Isonniitynkadun ja Kumpulantaipaleen välisellä alueella. Pysäkkipaikan välittömässä läheisyydessä ei ole yhtään asuinrakennusta. 400 asukasta tuottaa vuotta 2023 koskevan liikennetutkimustiedon perusteella

Helsingissä noin 280 joukkoliikennematkaa päivässä. Jos oletetaan, että näistä joukkoliikennematkoista puolet tehtäisiin raitiolinjan 13 suunnassa, pysäkestä hyötyviä päivittäisiä matkoja olisi noin 140.

Poikkikulun kohdalta piirretyn ympyrän ($r=400$ m) sisään jää asuinrakennuksia myös Vallilan kaupunginosan puolella, monet niistä Karstulantiellä. Kyseinen alue tukeutuu kuitenkin ensisijaisesti Mäkelänkatua kulkevaan joukkoliikenteeseen. Esimerkiksi Pasilan suuntaan pääsee matkustamaan käyttäen Mäkelänrinteen raitiopysäkkiä. Suora kävely-yhteys Karstulantieltä tarkastellulle uudelle pysäkillä on luonteeltaan epävirallinen ja sillä on suuria korkeuseroja. Varsinaisten kävely-yhteyksien puuttuessa pysäkillä ei voida olettaa olevan merkittävää käyttäjäpotentiaalia Vallilan puolella. Reitin esteettömyydessä on niin suuria puutteita, että pysäkki ei olisi Vallilan suunnasta lainkaan ikäihmisten ja liikuntarajoitteisten saavutettavissa.

Uusia työpaikkoja tai muita merkittäviä matkustuskohteita uusi pysäkki ei raitiolinjan 13 piiriin juuri toisi. Mäkelänrinteen uintikeskus, Urheahalli ja Mäkelänrinteen lukio ovat Velodromin pysäkin vaikutusalueella. Myös esimerkiksi Kumpulan kampus jää houkuttelevan kävelyetäisyyden ulkopuolelle; raitiolinjan 13 nykyisistä pysäkeistä Nylanderinpuisto on lähempänä Kumpulan kampusta, kuin tarkasteltu uusi pysäkki. Tarkastellun pysäkin palvelualueeseen kuuluisi kuitenkin jalkapalloseura Käpylän pallon harjoituskeskus (KäPa Campus). Jalkapalloseuralta saatujen tietojen mukaan harjoituskeskusta käyttäisi enimmillään noin 400 henkilöä arkipäivässä. Ei ole tiedossa, miten käyttäjien matkat suuntautuvat, eikä myöskään ole tietoa matkojen kulkutapajakaumasta. Vuonna 2023 Helsingissä toteutuneen joukkoliikenteen kulkutapaosuu-den (24 %) perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että KäPa campus tuottaisi arkipäivisin yhteensä noin 200 joukkoliikennematkaa.

Karkeana asiantuntija-arviona voi esittää, että pysäkki palvelisi arkipäivisin 150–200 matkaa eli sillä tehtäisiin 75–100 nousua arkipäivässä (molemmat suunnat yhteensä). Arvio vastaa Kalasatamasta Pasilaan -hankkeen tekemää liikennemallitarkastelua, jonka mukaan pysäkillä tehtäisiin arkipäivisin noin 100 nousua.

Kätilöopiston alueen asemakaavan vaikutus käyttäjäpotentiaaliin

Kätilöopiston alueen nähtävillä oleva asemakaava mahdollistaa entisen sairaala-alueen asukasluvun kasvun tulevaisuudessa noin 850 asukkaalla. Uudet asukkaat sijoittuvat osittain noin 400 metrin todellisen kävelyetäisyyden päähän tarkastellusta raitiopysäkestä lisäten sen käyttäjäpotentiaalia. Uusi maankäyttö ei kuitenkaan sijaitsessa pysäkin välittömässä läheisyydessä vaan houkuttelevan kävelyetäisyyden ylärajalla. Vaikka uusien asukkaiden joukkoliikennematkoista puolet tehtäisiin tar-

kastellun pysäkin kautta, nousijamäärä ei riittäisi kompensoimaan matka-ajan pidentymisen vuoksi menetettäviä matkustajia. Uutta maankäyttöä palvelee tulevaisuudessa ensisijaisesti Kätilöopisto-niminen bussipysäkkipari Sofianlehdonkadulla. Lisäksi Velodromin joukkoliikennesolmukohta on suurimmasta osasta aluetta alle 600 metrin kävelymatkan päässä.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Sami Muttilainen ja 25 muuta valtuutettua ovat tehneet 25.9.2024 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Raitiovaunu 13 pysäkki Nylanderin puiston ja Pyöräilystadionin väliselle osuudelle Vallilanlaaksoon

Elokuussa 2024 avattiin kauan toivottu poikittainen raitiovaunulinja 13 Nihdin ja Länsi-Pasilan välillä. Pasilan juna-asema ja Kalasataman metroasema ovat helpommin tavoitettavissa mm. Arabian rannan eteläosista, Kalasatamaasta, Hermannista ja Itä-Pasilasta. Lisäksi linja 13 saavuttaa kokonaan uudet rakentuvat asuinalueet Sompasaassa, sekä Kylä- ja Verkkosaassa. Kohteita linjan varrella ovat mm. Kumpulan kasvitieteellinen puutarha, Vallilan siirtolapuutarha, Kumpulan kampus, Arcada, Teurastamo, Diaconia, Hermannin skeittipuisto, kauppakeskukset Tripla ja Redi, Suvilahti ja Mustikkamaa.

Raitiovaunulinjan 13 osuudella on pysäkkejä yhteensä 13, mutta ne eivät tavoita kaikilta osin sen varrella asuvia ja työskenteleviä ihmisiä. Vallilanlaaksoon tultaessa Nylanderin puiston ja Velodromin välisellä osuudella ei ole omaa pysäkkiä, Nylanderin puiston seisakkeen jäädessä Hermannin rantatielle ja Velodromin puolestaan jääden Itä-Pasilaan.

Yhden raitiovaunupysäkin lisääminen tälle välille lisäisi raitiolinjan houkuttelevuutta, käyttöastetta ja saavutettavuutta, sekä parantaisi etenkin ikäihmisten ja lasten turvallisemman kulkemisen. Mahdollinen paikka uudelle raitiovaunupysäkillä voisi olla esimerkiksi Villa Novillan ja pallokenttien kohdalla, jossa liikennevaloilla varustettu kävely- ja pyörätie ylittää raiteet tultaessa Vallilasta Kumpulaan asutuksen ollessa vieressä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että selvitetäisiin kustannukset ja mahdollisuudet parantaa raitiovaunulinja 13 saavutettavuutta lisäämällä pysäkki Nylanderin puiston ja pyöräilystadionin väliselle osuudelle. Tämä palvelisi näin ollen myös Kumpulan, Käpylän, Sofia-

17.12.2024

Asia/9

lehdon, Vallilan, sekä Vallilanlaakson asukkaita, sekä Kämpän Campuksen ja jalkapallokenttien käyttäjiä.”

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 18.12.2024 mennessä. Lausuntoa on pyydetty myös HSL-kuntayhtymältä.

Helsingin kaupungin hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja suoraan kaupunginhallituksen alaisen viranomaisen toimivaltaan kuuluvia toimenpiteitä koskevat aloitteet jäävät kaupunginhallituksen vastattavaksi. Kaupunginhallituksen vastattavaksi jää myös aloite, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Saman pykälän 5 momentin mukaan kaupunginhallitus voi 2 momentissa määrätystä poiketen päättää, että aloite jää kaupunginhallituksen vastattavaksi.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Juho Björkman, liikenneinsinööri: 09 310 52627
juho.bjorkman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 25.09.2024 Muttilainen Sami RAITIOVAUNU 13 PYSÄKKI NYLANDERIN PUISTON -JA PYÖRÄILYSTADIONIN VÄLISELLE OSUDELLE VALLILANLAAKSOON

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano